

betrokken & actief apeldoorn

sociaal
strategische
visie 2020

Samenleving

2020

Inhoud

1 Vooraf	3
2 Trends en ontwikkelingen	7
3 Het sociale profiel van Apeldoorn op dit moment	13
4 Apeldoorn 2020: betrokken en actief	21
5 Aan de slag	31

1 Vooraf

Voor u ligt de sociaal strategische visie Apeldoorn 2020. Hierin schetst de gemeente Apeldoorn haar sociale ambities voor de langere en wat kortere termijn. Eerder verschenen al de ruimtelijke visie Apeldoorn 2020 en de strategische economische beleidsvisie Apeldoorn. Met deze sociale visie is het project Strategisch kader Apeldoorn 2020 voltooid.

De sociaal strategische visie balanceert tussen droom en daad. We formuleren ambitieuze wensen voor de lange termijn en schetsen vervolgens de strategische opgaven voor de periode tot 2010.

Onze lange termijnvisie is de basis voor het sociale beleid en de strategische keuzes voor de komende jaren. We toetsen steeds of we op de goede weg zijn, door geregeld tevredenheidsonderzoeken te doen onder onze klanten. Zo meten we of onze keuzes ook werkelijk bijdragen aan onze langetermijnvisie. Dát is de manier waarop we aan de toekomst van Apeldoorn en haar dorpen werken.

In deze sociaal strategische visie Apeldoorn 2020 gaat het over mensen en over voorzieningen vóór mensen. Wat Apeldoorners over twintig jaar willen, wat hen bezighoudt en wat hun vragen zijn, is lastig te voorspellen. Mensen veranderen. Ze laten zich niet meer indelen in groepen of zuilen. Variatie in leefstijl, opvattingen, religie en constant veranderende wensen: dat is de realiteit van vandaag. Die realiteit komt tot uitdrukking in het sociaal beleid. We kiezen er namelijk nadrukkelijk voor het sociale beleid samen met Apeldoorners en de Apeldoornse samenleving vorm te geven.

Het sociale beleid moet een basis en een vangnet zijn voor Apeldoorners. Het moet sturen, maar ook ruimte laten voor individuele keuzes.

Vanzelfsprekend hebben we tal van landelijke en provinciale analyses, adviezen en visies over sociaal beleid geraadpleegd als basis voor deze visie. Maar we hebben vooral veel gesproken met en geluisterd

naar Apeldoorners. Zo is onze visie geïnspireerd door het advies van het Apeldoorns Stadsforum en de welzijnsanalyse 2000. Deze analyse geeft de 'staat' van Apeldoorn weer en kwam tot stand dankzij de betrokkenheid van vele instellingen en organisaties in Apeldoorn.

Bovenal was ook de gemeenteraad nauw betrokken bij de totstandkoming van deze visie. Zij voerde gesprekken met ruim tachtig verschillende Apeldoorners, organiseerde expertmeetings over respectievelijk waarden en normen en de kracht van de burger en bepaalde zelf waar deze visie over zou moeten gaan. De visie is verdiept en aangescherpt, nadat velerlei sociale partners er in 2002 en 2003 actief over debatteerden. Deze dialoog houden we de komende jaren graag in stand.

De sociaal strategische visie kreeg als titel 'Apeldoorn 2020: betrokken en actief'. Hiermee onderstrepen we onze wens voor een duurzame sociale ontwikkeling van de Apeldoornse gemeenschap. We willen in de toekomst de fijnmazige netwerken die Apeldoorners met elkaar verbinden, koesteren, uitbouwen en vernieuwen. Zo creëren we ruimte voor betrokkenheid én individualiteit.

Onze missie:

Apeldoorn is in 2020 een aantrekkelijke leef- en werkstad.

Een dynamische én rustige, betrokken gemeente.

Goede basisvoorzieningen in wijken en dorpen en levendige sociale netwerken zorgen voor een stevig sociaal fundament.

2 Trends en ontwikkelingen

Autonome trends en ontwikkelingen bepalen voor een belangrijk deel ons toekomstbeeld, omdat ze iets zeggen over veranderingen in menselijk gedrag. Pas als je die veranderingen tijdig waarneemt, volgt én er een antwoord op geeft, kun je succesvol sociaal beleid maken.

Individualisering

Individualisering zorgt voor een pluriformere samenleving en heeft duidelijke effecten op de deelname van mensen aan het sociale leven. Mensen laten zich bij het vormen van hun meningen bijvoorbeeld steeds minder sturen door de maatschappelijke verbanden waarvan zij deel uitmaken. Zij richten hun leven meer en meer in op grond van autonome keuzes. Dat kan ook, want de toegenomen welvaart heeft voor veel mensen financiële barrières geslecht die een zelfbewuste, zelf gekozen leefstijl in de weg stonden. En dankzij ons hogere opleidingsniveau is 'cultuur' voor veel meer mensen binnen handbereik gekomen. Informalisering zorgt ervoor dat we veel 'losser' met elkaar omgaan. Maatschappelijke verbanden zijn anders geworden. Nog steeds opereren mensen wel in een groep, in verbondenheid, maar de sociale verbanden zijn lossier geworden en hebben een meer tijdelijk karakter gekregen. De druk op onze schaarse vrije tijd wordt steeds groter en we stellen bovendien meer kwaliteitseisen aan onze vrijetijdsbeleving.

Huishoudenverdunding

Telde het gemiddelde Nederlandse huishouden in 1960 nog 3,6 leden, in 2000 waren dat er 2,3. De oorzaken van deze huishoudenverdunding: we trouwen later, we krijgen minder kinderen, als we kinderen krijgen zijn we al iets ouder en we scheiden meer. De diversiteit in leefstijlen is toegenomen en ook de vergrijzing speelt een rol. De huishoudenverdunding leidt ertoe dat het aantal huishoudens tot 2010 van 6,8 naar 7,4 miljoen zal stijgen. Dat dit

gevolgen heeft voor de voorraad woningen, laat zich raden.

Apeldoorn koos er met het zogenaamde demografisch tussenmodel 'Regiohart' voor om te groeien naar 170.000 inwoners in 2020. Hierbij zijn autonome groei en huishoudenverdunding in de berekeningen meegenomen. Om al die mensen ook te laten wonen, moet Apeldoorn zestienhonderd woningen per jaar bouwen. Zonder die woningen ook géén groei naar 170.000 inwoners. Mensen zullen dan uit Apeldoorn vertrekken.

Taken combineren

Steeds meer mensen, mannen en vrouwen, combineren een veelheid aan taken. De strikte scheiding tussen arbeid en zorg zoals pakweg vijftig jaar geleden, ligt voorgoed achter ons. Tegenwoordig werken we, zorgen we voor een familielid, voeden kinderen op, zijn vrijwilliger, we sporten, gaan ver en lang met vakantie en stellen ook nog eens hoge kwaliteitseisen aan al deze activiteiten. We doen het bovendien ook allemaal tegelijkertijd. Nog nooit zijn we ons er zo bewust van geweest dat een dag slechts 24 uur kent. Efficiënt omgaan met tijd lijkt steeds belangrijker te worden. Het feit dat het grootste deel van de binnenstedelijke ochtendspits wordt veroorzaakt door 'taakcombineerders' die van huis via de kinderopvang naar hun werk rijden, is hiervan een illustratie. Druk, druk, druk hebben we het met z'n allen. Dat blijkt ook uit onderzoek naar taakbelasting. Mannen verrichten steeds meer andere taken naast betaalde arbeid, maar zij gaan niet minder werken. Vrouwen gaan steeds meer betaald werken, maar hun aandeel in niet-betaald werk daalt niet evenredig. Individualisering, emancipatie en de toenemende welvaart zijn van invloed op de groeiende groep taakcombineerders. Stress, burnout en sleutelkinderen zijn hiervan de negatieve symptomen. Door de veelheid aan taken ontstaat een vraag naar nieuwe diensten. We hebben meer aanvullende

Autonome trends
en ontwikkelingen
bepalen voor
een belangrijk deel
ons toekomstbeeld.

**Druk, druk, druk
hebben we het
met z'n allen.**

zorgstructuren nodig om ons leven te 'managen'. De groeiende groep taakcombineerders confronteert ons met nieuwe vragen over mobiliteit, woningbouw en voorzieningen.

Naast de taakcombineerders zien we ook een groeiende groep 'thuiskiezers'. Deze opvoeders kiezen er bewust voor om thuis te blijven om voor hun kinderen te zorgen. Soms combineren zij dat met een beroep dat zij vanuit huis uitoefenen, soms zetten zij hun betaalde baan in de wachtkamer om fulltime te moederen of vaderen en het huishouden te leiden. Dé opvoeder bestaat niet meer, zoveel is zeker.

Digitalisering

Onze samenleving digitaliseert in rap tempo. Internet, email, muziekbestanden downloaden: het is voor velen de normaalste zaak van de wereld. Toch is het nog geen tien jaar geleden dat de meeste mensen deze mogelijkheden niet kenden.

De traditionele dienstverlening is door de digitalisering onder druk komen te staan. Zo moet de gemeente bijvoorbeeld het midden vinden tussen de fysieke en digitale toegankelijkheid van openbare diensten. Dit betekent dat mensen over de juiste kennis en vaardigheden moeten beschikken om gebruik te kunnen maken van digitale diensten.

Informatie- en communicatietechnologie (ict) ontwikkelt steeds verder. Steeds meer is vanuit huis te regelen. Tegelijkertijd kan ict ook een inbreuk zijn op het privé-leven. Denk aan ongewenste emails en computervirussen.

Ict-diensten worden in de toekomst meer op individuele wensen afgestemd. Een nieuwe manier van denken: we kunnen straks met onze digitale paspoorten zelf bepalen welke informatie we wel en niet willen ontvangen. Omgekeerd worden we ook meer gevolgd in ons 'surf- en shopgedrag'. Door draadloze en mobiele systemen kunnen we overal bereikbaar zijn. Ict raakt, kortom, steeds meer verweven met ons dagelijks leven.

Digitalisering brengt een spanning tussen

globalisering en lokalisering met zich mee. In onze virtuele wereld denken we zonder grenzen en ervaren en voelen we die grenzen ook niet.

Multiculturalisering

Op 1 januari 2004 was 14,6¹ procent van alle inwoners van Apeldoorn van niet-nederlandse afkomst. Dit betekent dat één van hun ouders in het buitenland geboren is. Daarvan was 6,8² procent van niet-westerse afkomst. De komende twintig jaar stijgt het aandeel allochtonen in Nederland ten opzichte van het totaal van de bevolking. Voornaamste redenen hiervoor zijn migratie (asielaanvragen) en de gezinsgrootte die gemiddeld groter is dan bij autochtone inwoners.

In de steden gaat die stijging sneller dan op het platteland. Zo kennen veel steden een positief migratiesaldo van allochtonen en een negatief migratiesaldo van autochtonen. Het percentage allochtonen in de apeldoornse dorpen ligt beduidend lager dan in de stad. In sommige stadswijken, bijvoorbeeld Zevenhuizen, tellen we 30 nationaliteiten. Gemiddeld hebben allochtonen een lager inkomen, minder vaak werk en een lager opleidingsniveau dan autochtone apeldoorners. Daardoor treffen we allochtonen vaker aan in zogeheten 'kwetsbare groepen' en 'achterstandswijken'. De apeldoornse bestaat niet, dé allochtoon ook niet. Er is veel variatie tussen etnische groepen. Zo zien we bijvoorbeeld in Apeldoorn dat turkse en marokkaanse jongeren een steeds hogere opleiding volgen. Apeldoornse heeft een asielzoekerscentrum en vangt dus mensen op die in afwachting zijn van hun asielprocedure. Een deel daarvan ontvangt een status en integreert in de apeldoornse samenleving.

Vergrijzing en extramuralisering

We worden steeds ouder en Nederland kent een negatief geboortecijfer. Beide ontwikkelingen versterken de vergrijzing. Anders gezegd: het aandeel

¹ Bron: Apeldoorn in cijfers 2004

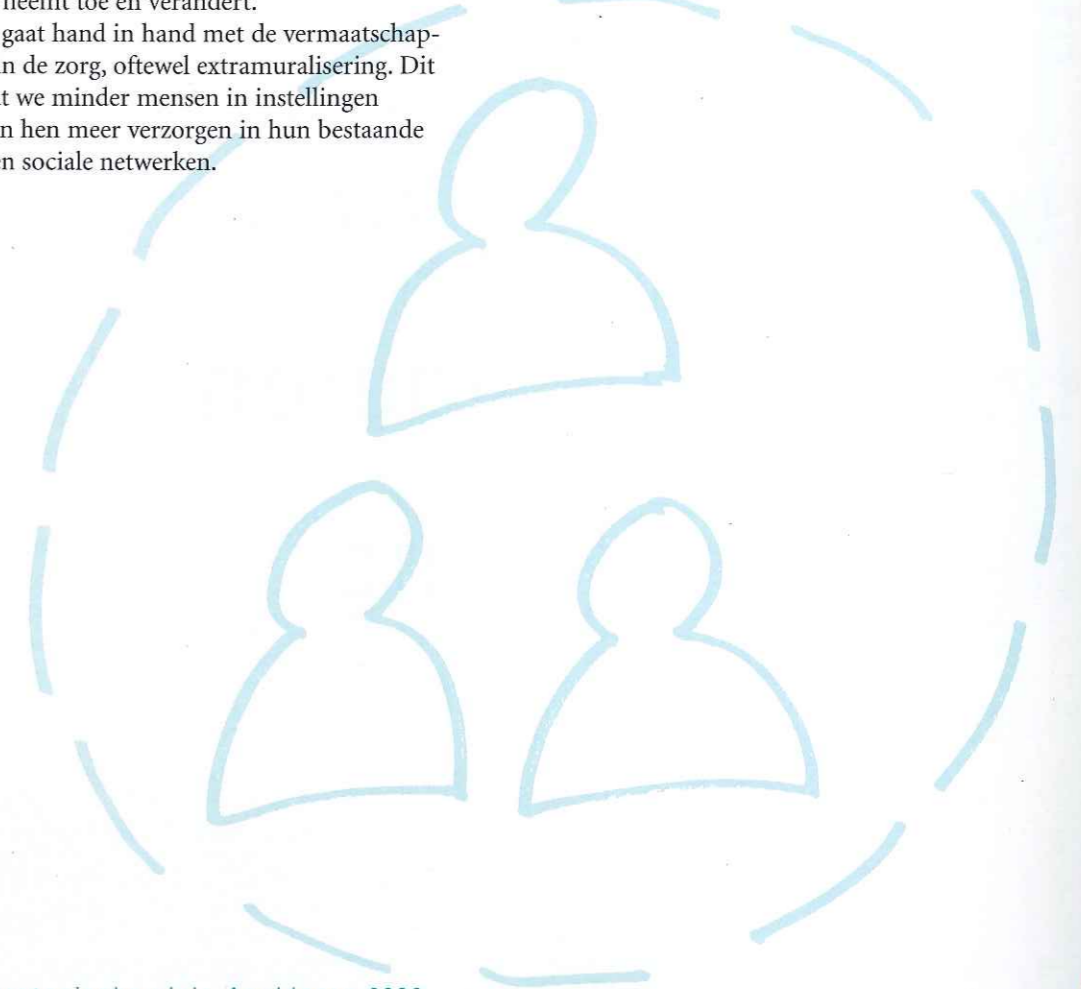
² Bron: Apeldoorn in cijfers 2004

ouderen ten opzichte van de totale bevolking, stijgt. Vergrijzing heeft talrijke gevolgen.

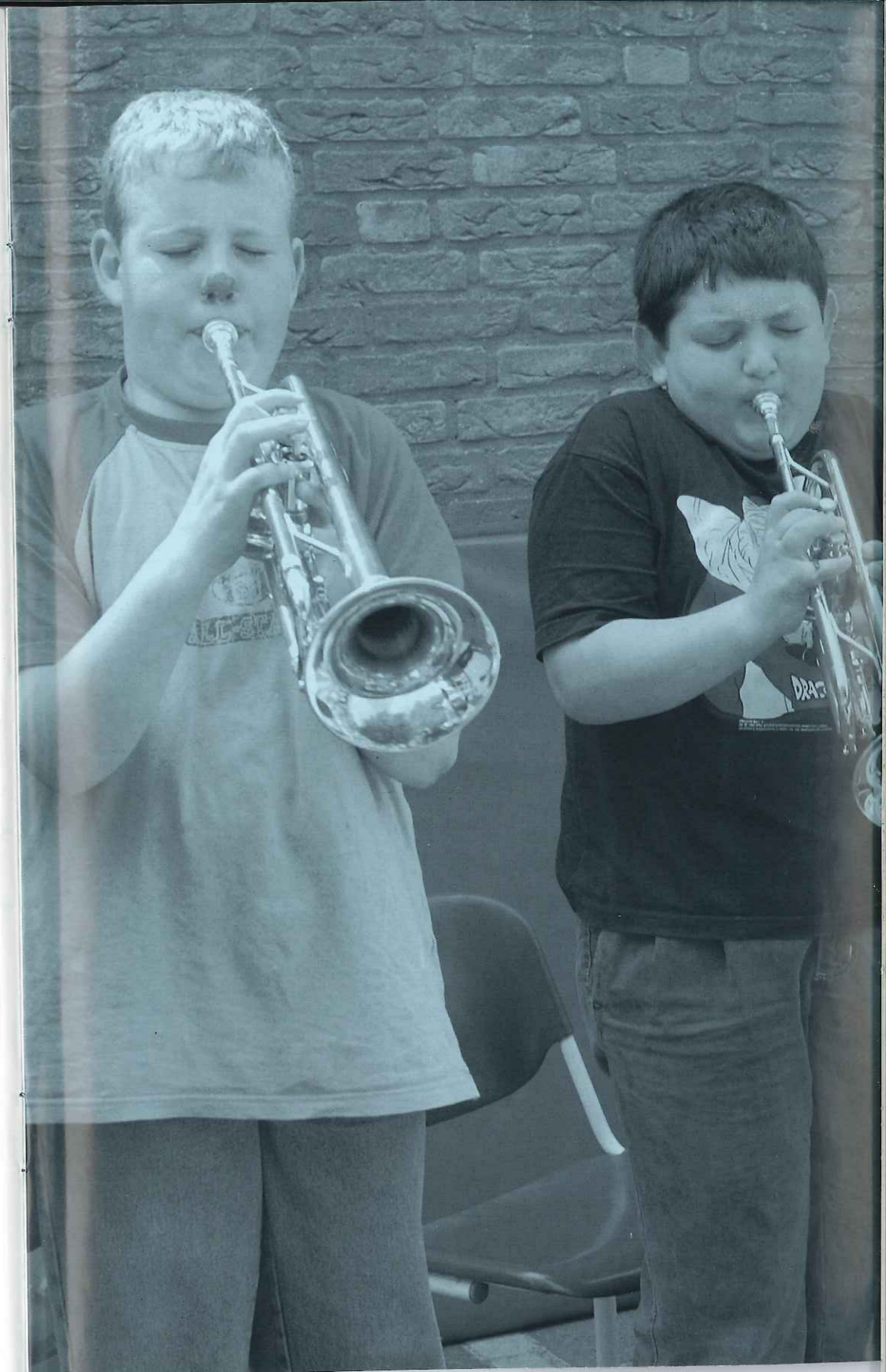
Er nemen minder mensen deel aan het arbeidsproces. Daarentegen doen meer mensen vrijwilligerswerk alleen de condities waaronder ze dit doen veranderen drastisch. Minder tijd, minder lang achter elkaar en minder verplichtend. De vraag naar mantelzorg stijgt en sowieso zullen meer mensen een beroep doen op zorgvoorzieningen. Kinderopvang in de informele sfeer neemt toe: ruim tachtig procent van de ouders met kinderen tot vier jaar, brengt hen geregeld naar de grootouders. Niet meer werken betekent meer vrije tijd, de vraag naar vrijetijd-activiteiten neemt toe en verandert.

Vergrijzing gaat hand in hand met de vermaatschappelijking van de zorg, oftewel extramuralisering. Dit betekent dat we minder mensen in instellingen opvangen en hen meer verzorgen in hun bestaande omgeving en sociale netwerken.

Zoals gezegd koos Apeldoorn met het Strategisch kader voor het demografisch ontwikkelingsmodel 'Regiohart'. Dit model toont aan dat het aandeel 65-plussers ook in Apeldoorn toeneemt. In deze cijfers zijn de mensen in de verzorgingstehuizen niet meegerekend. Doen we dat wel, dan scoort Apeldoorn veel hoger met haar aandeel ouderen. We kennen in onze gemeente relatief veel verzorgings- en verpleegtehuizen voor ouderen en bijzondere doelgroepen. De ligging van Apeldoorn op de Veluwe met haar rust en ruimte, maakt onze gemeente tot een aantrekkelijke vestigingsplaats voor intramurale zorginstellingen.

Burgerschap zegt iets
over de bijdrage die
de mensen willen leveren
aan de samenleving,
de mate waarin zij zich
verantwoordelijk voelen
voor die samenleving.

3 Het sociale profiel van Apeldoorn op dit moment

Gisteren is voorbij, de keuze voor behoud en of verandering van onze sociale infrastructuur staat morgen voor de deur. Daarom moeten we trends goed in beeld hebben (zie het vorige hoofdstuk) en ons huidige sociale profiel goed kennen. Op grond van deze gegevens formuleren we immers onze ambities voor de toekomst.

Relatie burger - overheid

Individualisering zorgt er voor dat mensen steeds meer verschillende verwachtingspatronen hebben ten aanzien van 'de' overheid. Ook Apeldoorners zijn steeds vaker consumenten van publieksdiensten. Zij zijn mondiger geworden in het verwoorden en behartigen van hun eigen wensen en belangen. Zij zijn ook steeds vaker bereid op te treden als adviseur en coproducteur van diensten en beleid. Apeldoorners zijn loyale en betrokken burgers. Vanuit hechte sociale netwerken op kleinschalig niveau, gaan Apeldoorners relaties aan met elkaar en met de samenleving. Daarin ligt ook de kracht van Apeldoorn.

Toch moeten we ook oog hebben voor inwoners die niet mondig zijn, die géén kansen zien en benutten. In buurten of wooncomplexen waar mensen in kansarme posities wonen, kunnen we veelal een optelsom maken van bedreigingen: gebroken gezinnen, hoge werkloosheid, lage inkomens en opleidingsniveaus en vaak ook kwalitatief minder goede en eentonige woningbouw. Juist in deze buurten wonen veel allochtonen.

In een sterk geïndividualiseerde samenleving staan we voor de opgave om vrijheid in verbondenheid te realiseren. Een samenleving is immers méér dan de opstelsom der delen. Een samenleving zegt iets over het sociale contract dat wij met elkaar sluiten en waarin wij noties over rechten, plichten, normen en waarden opnemen.

Jeugd

In Apeldoorn wonen nu zo'n veertigduizend mensen tussen de 0 en 25 jaar oud. De opbouw van deze jeugdige leeftijdsgroep is gelijkmatig. We tellen dus net zoveel 0 tot 4-jarigen als 20 tot 25-jarigen. Het gaat goed met de Apeldoornse jongeren en hun opvoeders. 85 tot 90 procent van de jeugdigen ontwikkelt zich zonder noemenswaardige problemen. Ook uit de Apeldoornse jeugdmonitor blijkt dat de meeste jongeren voldoende mogelijkheden hebben om op een veilige en prettige manier op te groeien.

De jongeren met wie het minder goed gaat wonen veelal in een achterstandssituatie in de buurten Ankelaar, Sprenkelaar, Staatsliedenkwartier, Vogelkwartier en het Centrum. In deze buurten zien we problemen op het gebied van veiligheid, leefbaarheid, maatschappelijke participatie en gezondheid. De jongeren in deze buurten zijn vaker slachtoffer van criminaliteit en geven in de jeugdmonitor het vaakst aan dat zij niet in een prettig huis en of een prettige buurt wonen. Ook vinden zij vergeleken met andere jeugdigen het vaakst dat hun buurten de laatste jaren sterk achteruit zijn gegaan. De jongeren in de dorpen en Oost zijn vooral ontevreden over het aantal voorzieningen in hun buurten.

Organisaties die werken met jeugdigen zien het belang van een 'ketenbenadering'. Het kind staat centraal en de hulpinstellingen scharen zich met hun aanbod rondom dat kind dat hulp nodig heeft. Zo geven zij integraal jeugdbeleid vorm.

De scholen in Apeldoorn vervullen hierin een spilfunctie, omdat onderwijs uiteraard een dominante factor is voor de cognitieve en sociale ontwikkeling van kinderen. Bovendien zijn scholen belangrijk bij het opsporen van kinderen die extra hulp nodig hebben.

Opvoeders vertrouwen logischerwijs op de kwaliteit van het onderwijs en kinderopvang-

Het gaat goed met de Apeldoornse jongeren en hun opvoeders.

**Apeldoorners
zijn betrokken,
loyale mensen.**

voorzieningen. De kinderopvang in Apeldoorn heeft de laatste jaren voor een belangrijk deel een kwaliteitsslag gemaakt. Hun eigen buurt is voor de jeugdigen hun voornaamste 'verblijfsplaats', zeker voor de groep tot twaalf jaar. Jongeren vanaf twaalf jaar zijn flexibeler in hun keuze voor hun verblijfsplaats. Ook Apeldoorn kent groepen jeugdigen die elkaar opzoeken en uitdagen, waardoor soms een gespannen en zelfs agressieve sfeer ontstaat. De indeling van jongeren in groepen ontstaat veelal langs etnische grenzen.

Met uitzondering van de Politieacademie, de Theologische Universiteit en de Hogere Hotel Managementschool, kent Apeldoorn op dit moment geen hoger en wetenschappelijk onderwijs. Dit zien we terug in de samenstelling en omvang van de groep jongeren van 20 tot 25 jaar. Apeldoorn is geen studentenstad en dat zie je terug in het straatbeeld, de horeca en het culturele klimaat. De jeugdigen in deze leeftijdsgroep die in Apeldoorn wonen, volgen veelal een mbo-opleiding of hebben een baan.

Werken en participeren

Apeldoorn heeft iets meer arbeidsplaatsen dan arbeidskrachten en vervult voor een deel een regionale werkgelegenheidsfunctie. Conform ons economische beleid (SEBA) ondersteunt Apeldoorn waar nodig haar vitale economische sectoren: de zorg, de dienstverlening en de ict-branche. Apeldoorn versterkt deze sectoren bewust. Toch is Apeldoorn zeer gevoelig voor schommelingen in de economische conjunctuur. In de eerste helft van 2003 steeg de werkloosheid in Apeldoorn bijvoorbeeld sterker dan in de rest van Nederland. Vooral de jeugdwerkloosheid steeg meer dan gemiddeld. Het feit dat onze gemeente relatief weinig hoog opgeleide jongeren kent en de lager opgeleide jongeren last hebben van 'verdringing' op de arbeidsmarkt, zijn hiervoor verklaringen. De instroom in de bijstand steeg in 2003 aanzienlijk. In vergelijking met de 50 grote gemeenten van

Nederland scoort Apeldoorn niet erg goed met haar afname uit de bijstand, plaats 37 (Atlas van Nyfer 2003).

Naast mensen met een bijstandsuitkering kent Apeldoorn ook een relatief grote groep mensen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering. Zo'n tachtig procent van het huidige cliëntenbestand van de sociale dienst bestaat op dit moment uit mensen die alleen met zeer grote inspanningen nog op de arbeidsmarkt zullen terugkeren. Ook Apeldoorn heeft inwoners die op of onder de armoedegrens leven. Het armoedecijfer ligt voor 2004 op 7,4% (Atlas van Nyfer).

Apeldoorners zijn betrokken, loyale mensen. Het hoeft 'niet al te gek'. Zij waarderen rust en ruimte en er bestaat vast geen grotere stad in Nederland waar zo'n stabiel, hecht en sociaal netwerk is dan in Apeldoorn. Dat is opmerkelijk, want Apeldoorn is en blijft in belangrijke mate een gemeente met veel 'import'. Blijkbaar weten ook de nieuwe Apeldoorners de sociale structuur dus te waarderen. Eén op de vier Apeldoorners is actief als vrijwilliger. De vrijwilligers helpen in de buurt, op het sportveld of op school. Of zij doen geregeld boodschappen voor een ander of zorgen intensief voor iemand. Soms gebeurt dat laatste in familieverband of voor vrienden. Dan spreken we niet meer over vrijwilligerswerk, maar over mantelzorg. Het vrijwilligerswerk verandert. Er komen minder nieuwe vrijwilligers bij; het is lastiger om vrijwilligers te vinden. Bovendien verrichten mensen voor kortere periodes vrijwilligerswerk. Zij stellen ook andere eisen aan het vrijwilligerswerk en vice versa. Als bestuurslid van een vereniging krijg je tegenwoordig bijvoorbeeld met ingewikkelde wet- en regelgeving te maken. Er ontstaan ook nieuwe initiatieven. Zo spelen lokale bedrijven in op de trend van maatschappelijk ondernemen. Een aantal ict-bedrijven ondersteunt bijvoorbeeld een grote vrijwilligersorganisatie bij haar automatisering en vervoersbedrijven hielpen een vereniging verhuizen.

Ontmoeting en voorzieningen

Apeldoorn bestaat uit tien dorpen en één stad. Die stad kent een dorpse opbouw. Het voorzieningenniveau in de afzonderlijk wijken is goed. Er is ruimte voor ontmoeting en ontspanning. Wel valt op dat voorzieningen verspreid van elkaar zijn gelokaliseerd. Hierdoor kunnen instellingen lastig samenwerken. Elke locatie biedt dus het volledige aanbod aan van onder meer biljarten, dansen, gymnastiek, peuterspeelzaal en knutselen. Sommige voorzieningen liggen centraal en hebben vitale partners in de buurt of in huis, zoals een nevenvestiging van de bibliotheek of een winkel. Wij dichten deze ontmoetingcentra de meeste kansen toe in de toekomst. Activiteiten die niet door professionals maar door vrijwilligers georganiseerd worden, worden in hun voortbestaan bedreigd. Dit omdat het – zoals boven al gezegd – steeds lastiger wordt om vrijwilligers te vinden. Naast de algemene wijkcentra en buurthuizen met een ontmoetingsfunctie, heeft Apeldoorn ook verspreide dienstencentra voor ouderen. Dit biedt ouderen temidden van leeftijdgenoten de fysieke omgeving om hun sociale netwerken te onderhouden. De dienstencentra zijn verspreid over de gehele stad, zijn gekoppeld aan een wijkcentrum of staan 'apart'.

Apeldoorn kan zich meten met de grotere steden in Nederland. Al kan het winkelaanbod meer divers, uit onderzoek blijkt dat de binnenstad een duidelijke regionale aantrekkingskracht heeft. Dat komt wellicht omdat mensen zich er behoorlijk veilig voelen, er weinig zichtbaar vandalisme is en het is er schoon. Orpheus en Cultuur Onder Dak Apeldoorn zijn landelijk trendsettende culturele organisaties, waar Apeldoorners zeker een gevoel van trots aan ontlenuen. Het uitgaansleven is met uitzondering van het Caterplein, waar vooral de 15- tot 25-jarigen komen, niet bruisend of vernieuwend. Hieraan zien we het meest duidelijk dat Apeldoorn geen studenten heeft.

Apeldoorn kent een fijnmazig netwerk van voorzieningen en activiteiten voor kinderen en jeugdigen. Denk bijvoorbeeld aan sociaal-culturele activiteiten die vaak aan scholen en wijkcentra zijn gekoppeld. Het professionele jeugd- en jongerenwerk is in hoofdzaak geconcentreerd in het stedelijk gebied van de gemeente. Het accent ligt op het helpen van moeilijke jongeren die overlast veroorzaken en veel minder op het preventief aanbieden van structuren en activiteiten waar jongeren vrijblijvend gebruik van kunnen maken. Dit heeft onder meer te maken met capaciteitsproblemen bij het professioneel jeugd- en jongerenwerk, maar ook met de steeds wisselende wensen van de jeugd. Zij vertonen een soort 'shopgedrag' als het gaat om activiteiten, waardoor het lastig is om een aansprekend aanbod te creëren. Jongeren brengen hun tijd graag door met 'hangen'. Dat gebeurt bij voorkeur op plaatsen die beschutten tegen regen en wind en enige anonimiteit bieden als dat nodig is. Wij signaleren een toenemende intolerantie ten aanzien van hangende jongeren op straat, waarschijnlijk ingegeven door angst en onveiligheidsgevoelens. Zo bellen Apeldoorners ons over rondhangende jongeren. Zij willen graag dat er iets aan de rondhangende jeugd gedaan wordt en vragen om een speciale hangplek of een jeugdthunk.

Zorg

Iedereen komt in zijn leven in aanraking met volksgezondheid en zorg. Zo maken we kennis met partijen die in de zorgsector spelbepalers en uitvoerders zijn. We hebben bijna allemaal een huisarts en gaan geregeld naar de tandarts. We zijn bijna allemaal verzekerd. Niet allemaal, want we kennen binnen onze gemeente ook inwoners die vanwege hun geloofsovertuiging niet verzekerd zijn. We kennen allemaal wel iemand in een verpleeg- of verzorgingshuis, al zullen jongeren in de toekomst zien dat hun grootouders veel langer zelfstandig blijven wonen. Misschien wel in de nabijheid van

Jongeren brengen hun tijd graag door met 'hangen'. een verpleeg- of verzorgingshuis, maar er niet in. We kennen ongetwijfeld ook allemaal wel iemand die op een wachtlijst staat om geopereerd te worden of om hulp te krijgen van een alphahulp of wijkverpleegkundige. Ook zien we allemaal wel eens taxibusjes die ouderen of gehandicapten vervoeren. Kortom: zorg is voor iedereen, jong en oud, zichtbaar in ons leven.

Dat geldt in sterke mate voor oudere ouderen en gehandicapten. Zij zijn genoodzaakt veelvuldig een beroep te doen op zorg, professioneel, vrijwillig of informeel.

Op grond van bevolkingsprognoses weten we dat het aantal ouderen de komende tien jaar tussen de 25 tot 30 procent stijgt. Dat betekent meer vraag naar woningen, ontmoetingsruimten, voorzieningen dichtbij en flexibele zorg in huis.

Apeldoorn heeft van oudsher een fijnmazig net aan verpleeg- en verzorgingshuizen en gezinsvervangende huizen. Tegenwoordig willen we mensen vooral in hun eigen sociale netwerk laten leven en hen zorg aan huis bieden. Zo lang mogelijk zelfstandig wonen staat centraal in het huidige beleid.

Twee landelijke beleidswijzigingen zijn van grote invloed. In de eerste plaats de modernisering van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ), waarbij alleen 'echte' zorg nog gefinancierd wordt en de welzijnscomponenten wegvallen. In de tweede plaats werkt het rijk aan de totstandkoming van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO). Deze wet, opvolger van de 'oude' welzijnswet, geeft gemeenten de taak een vangnet te realiseren voor kwetsbare burgers.

Beide wijzigingen in rijksbeleid zijn van invloed op de ondersteuning die Apeldoorn als gemeente straks moet bieden. Onze verantwoordelijkheid neemt dus toe.

We moeten zorgen voor voldoende en geschikte huisvesting, voor adequate vervoerssystemen voor ouderen en gehandicapten, voor inkomensondersteuning en maatschappelijke opvang voor

dak- en thuislozen, verslaafden en slachtoffers van huiselijk geweld.

Op dit moment constateren we de volgende problemen: achterblijvend bouwvolume, te weinig geschikte woningen, armoede onder alleenstaande oudere ouderen, een te weinig flexibel vervoersysteem, wachtlijsten in de zorg, onvoldoende huisartsen en onvoldoende zicht op de ontwikkeling van het zorgaanbod in relatie tot het langer zelfstandig wonen van mensen op het platteland.

Het ontbreekt de zorgvragers veelal aan overzicht over en inzicht in hun mogelijkheden, voorzieningen en rechten. Ons eigen zorgloket helpt zorgvragers daarbij en is een stap in de goede richting. De omvang is wel beperkt, het zorgloket kan in uitgebreidere vorm beter werk leveren.

We hebben, ten slotte, 'last' van de vele verschillende verantwoordelijkheden in de zorg. Regionaal wordt de totale zorgcapaciteit AWBZ besproken, het zorgkantoor geeft vervolgens toestemming voor uitbreiding van wooneenheden, maar de gemeente heeft geen bouwgrond beschikbaar.

Gezondheid

De aandacht voor onze eigen gezondheid is de laatste jaren toegenomen. Toch is dat allerm minst reden om een lofzang op gezondheid en gezondheidsontwikkeling te houden. We leven namelijk steeds ongezonder. We worden minder actief, komen aan in gewicht en kampen met stressfactoren. We zien dat vooral bij kinderen en jeugdigen. Apeldoorn stimuleert jeugdigen om meer te bewegen door middel van sport in de brede school en sportstimulering op wijk/buurt niveau. Daarnaast beloont Apeldoorn verenigingen die veel jeugdleden kennen (hoe meer jeugdleden hoe meer subsidie).

We sporten met z'n allen steeds meer in ongeorganiseerd verband. Deels omdat we dan zelf kunnen bepalen wanneer we sporten, maar ook omdat skaten in de 'vrije' buitenlucht goedkoper is dan de maandelijkse contributie van een club, vereniging of

sportschool. In die zin heeft gezondheid ook een relatie met ons inkomen.

Stad én Dorp

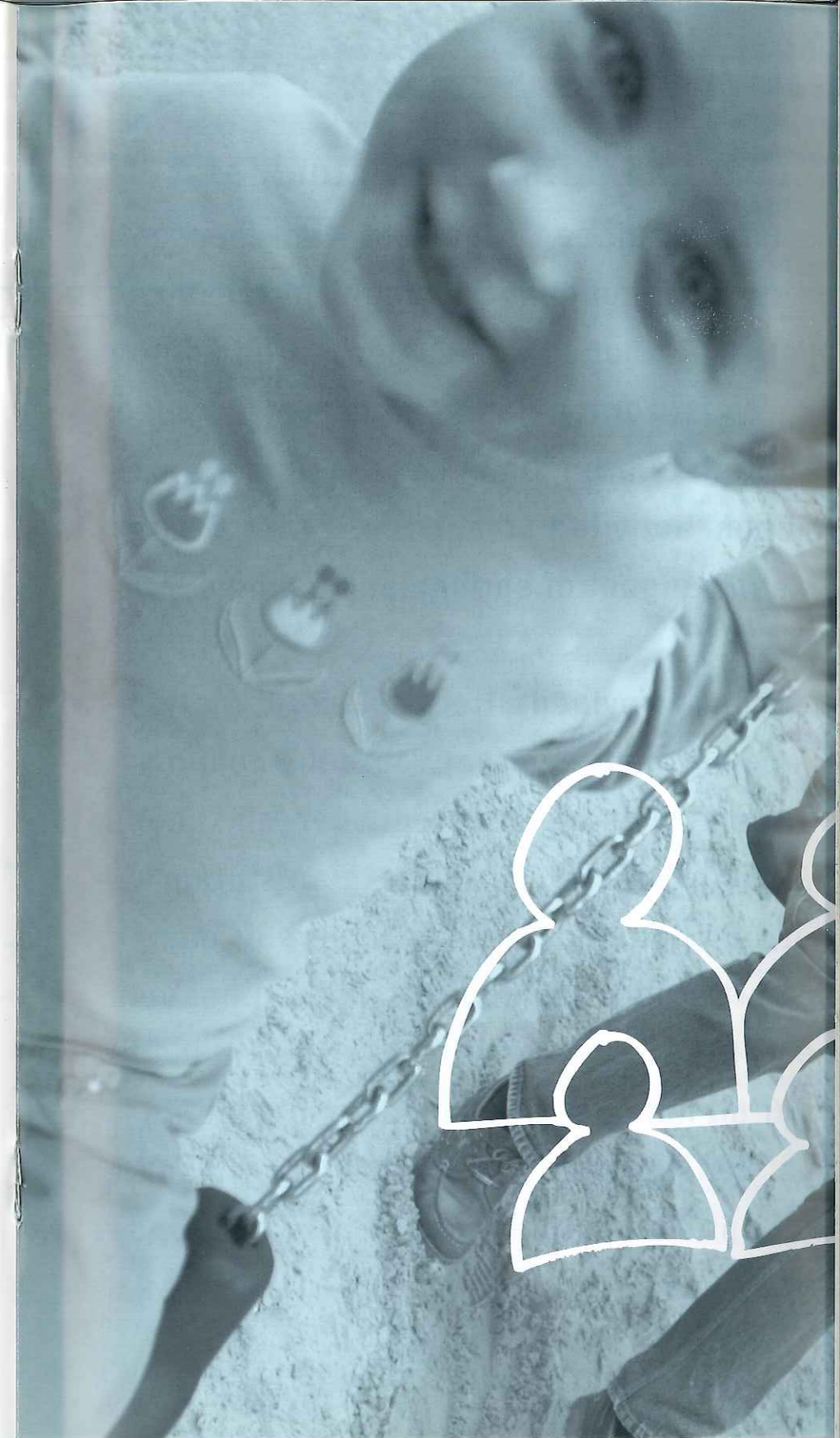
Apeldoorn heeft zich ontwikkeld van een dorp naar een stad met dorpen. Dit werkt door in de gemeenschapscultuur van Apeldoorn. De hechte sociale structuur die zijn oorsprong kent in het dorp functioneert nog steeds. Al staat deze structuur wel onder druk. De sociale structuur blijft bijvoorbeeld achter bij de stedelijke ontwikkeling.

Toen begin jaren zestig de wijk Zevenhuizen gebouwd werd, keek 'oud Zevenhuizen' met argusogen naar deze nieuwbouwwijk en de mensen die er kwamen wonen. Volgens sommige oudbuurtbewoners kostte het zeker dertig jaar om oud Zevenhuizen en nieuw Zevenhuizen tot één wijk te maken. De tweede integratieslag dertig jaar later, is niet gelukt. Toen zagen we dat Zevenhuizen vooral mensen – waaronder veel nieuwe Nederlanders – trok die een goedkopere huurwoning zochten.

Misschien moeten we voor deze integratie óók dertig jaar uittrekken, maar het is ook heel goed mogelijk dat het ditmaal niet 'vanzelf' gaat. Er is immers geen sprake van een homogene bevolkingsgroep, maar van een veelheid aan bevolkingsgroepen. Dit maakt het ontwikkelen van een 'wijgevoel' lastiger. Of moet dat niet het doel zijn? Wellicht is het streven naar één identiteit, naar één wijgevoel niet meer van deze tijd.

De situatie in Zevenhuizen is slechts een voorbeeld waaruit blijkt dat Apeldoorn stad is geworden. Stedelijkheid brengt nieuwe vraagstukken met zich mee, die we niet zomaar kunnen oplossen met oude dorpse oplossingen. Verdraagzaamheid kun je stimuleren door in te spelen op saamhorigheid, maar net zo goed door mensen te stimuleren om rekening met elkaar te houden, bijvoorbeeld met behulp van spel- en leefregels in een straat of flat. Weet je in een dorp over het algemeen wat de leefregels zijn, in een verstedelijkte omgeving moet je niet vergeten te vertellen wat inwoners beter wel of niet kunnen doen.

Als overheid
verwachten wij
iets van mensen
in hun rol als burger.
We verwachten
dat mensen
elkaar respectvol
behandelen.

Metafoor

De sociale samenhang in Apeldoorn bestaat uit een speelveld waar mensen met elkaar zoveel mogelijk ballen in de lucht houden. Ons doel is drieledig: zorgen dat mensen bereid blijven met elkaar het spel te spelen, zorgen dat we met elkaar dezelfde spelregels hanteren en zorgen dat de uitvallers 'opgelapt' worden om ze zo snel mogelijk weer terug te brengen in het speelveld. Onze rol als gemeente is divers: ruimte bieden, activiteit stimuleren, gericht sturen op (on)gewenste ontwikkelingen en een vangnet of springplank aanbieden voor uitvallers.

De gemeente is niet de enige die het spel beïnvloedt. Het spel wordt niet door ons gemaakt, maar we hebben wel een bijzondere verantwoordelijkheid om het spelverloop te onderhouden. Mensen willen eigen verantwoordelijkheid en ruimte krijgen van de overheid, maar wensen tegelijkertijd zorg en sturing. Als er te lang iemand geblesseerd in het veld ligt en de andere spelers er met een grote boog omheen lopen, dan mankeert er iets aan de mentaliteit in het veld. Maar de spelers zullen vinden dat er iets aan de overheid schort, want die had de geblesseerde speler al veel eerder uit het spel moeten halen en moeten verzorgen. Wij stellen dat dit waar is. Van ons als overheid mag je verwachten dat we ingrijpen als het uit de hand loopt. Van burgers mag je verwachten dat zij betrokken zijn en zorg hebben voor elkaar.

4 Apeldoorn 2020: betrokken en actief

Onze missie voor Apeldoorn:

“Apeldoorn is in 2020 een aantrekkelijke leef- en werkstad. Het is een dynamische én rustige, betrokken gemeenschap. Goede basisvoorzieningen in wijken en dorpen en levendige sociale netwerken zorgen voor een stevig sociaal fundament.”

Deze missie ontleen we aan het strategisch kader Apeldoorn 2020. Als we kijken naar de landelijke trends enerzijds en de huidige sociale structuur van Apeldoorn anderzijds dan is onze ambitie voor 2020, kort gezegd; het vinden van de balans tussen individualiteit en betrokkenheid.

Apeldoorn zet sterk in op onderhoud en vernieuwing van haar bestaande sociale structuur. De kern van onze gemeente wordt immers gevormd door mensen. Het welslagen van de Apeldoornse samenleving is afhankelijk van de netwerken die inwoners met elkaar vormen, het sociale contract dat zij met elkaar, met instellingen en de overheid aangaan. Het zijn de inwoners van Apeldoorn die de samenleving vormgeven, via informele en formele netwerken.

Vrijwilligerswerk en gemeenschapszin zijn sterke kanten die de sociale stabiliteit in Apeldoorn vergroten. Organisaties die dit ondersteunen, krijgen prioriteit in het sociale beleid. Ook zetten wij in op het ondersteunen van het verenigingsleven en goede ontmoetingsvoorzieningen in dorpen en wijken. ‘Vraaggestuurd werken’ is hierbij het uitgangspunt. De menselijke maat staat centraal, dus kleinschaligheid is in evenwicht met grootschaligheid. Iets waar we bijvoorbeeld bij het (her)inrichten van wijken nadrukkelijk rekening mee willen houden. Deze visie op Apeldoorn als gemeenschap vraagt om een soepel, faciliterend, haast luchtig algemeen sociaal beleid, waar we in de volle breedte in investeren. Apeldoorn wil binnen het algemeen sociaal beleid een specifiek sociaal participatiebeleid voeren, vanuit een brede sociale basis van netwerken en

ontmoetingsmogelijkheden. Mensen die zelf minder mogelijkheden hebben, krijgen extra aandacht. En dat verdienen ze ook. Jeugdige uitvallers, verslaafden, dak- en thuislozen: stuk voor stuk doelgroepen die we qua omvang graag zo klein mogelijk willen zien.

Kijkend naar 2020 zien we dan de volgende vijf strategische opgaven:

- Een betrokken actieve gemeenschap
- Ruimte voor ontmoeting en ontspanning
- Zorg voor kwetsbare groepen
- De vereniging en straat aan zet
- Een betrouwbare overheid die zorgdraagt voor goede dienstverlening.

Een betrokken actieve gemeenschap

In Apeldoorn – de stad en haar dorpen – wonen in 2020 zo’n 170.000 mensen. Die zijn vader, moeder, opa, oma, buurman, buurvrouw, werknemer, werkgever, partner, familielid, vriend, vriendin, vrijwilliger en ze zijn burger.

Burger zijn ze in relatie tot de overheid en de Apeldoornse samenleving als geheel. Burgerschap zegt iets over de rol die mensen vervullen ten opzichte van elkaar, buiten vriendschapsbanden of familierelaties. Burgerschap zegt iets over de bijdrage die de mensen willen leveren aan de samenleving, de mate waarin zij zich verantwoordelijk voelen voor die samenleving.

Wij staan voor een betrokken, actieve gemeenschap. En we vinden het normaal dat we rekening houden met elkaar. Dat betekent dat je, in beginsel, ook de bereidheid moet hebben om iets op te geven voor een ander. De waarden van die ander kunnen namelijk conflicteren met die van jezelf. Het gaat er dan niet om dat iedereen zijn of haar gelijk probeert te halen en dus verlangt dat de ander alles inlevert. Nee, het gaat erom dat iedere burger respect heeft voor de andere persoon en zijn plaats in de samenleving, ook al voel je niets voor de opvattingen die de persoon in kwestie uitdraagt.

Onze betrokken en actieve gemeenschap staat onder druk.

Onze betrokken en actieve gemeenschap staat onder druk. Dat komt door verschillende trends, zoals individualisering en multiculturalisering. Dat komt ook door veranderingen binnen Apeldoorn zoals de bevolkingsgroei.

Een betrokken gemeenschap is geen vaststaand gegeven. Betrokkenheid veronderstelt openheid naar elkaar toe. Een waarde die bedreigd wordt door onveiligheid, criminaliteit en normoverschrijdend gedrag.

Een actieve gemeenschap veronderstelt dat zoveel mogelijk mensen 'meedoen' en een bijdrage leveren aan de samenleving. Daar ligt het fundament voor betrokkenheid.

Teveel uitvallers en mensen die aan de zijlijn staan, ondermijnen het gevoel dat je met elkaar één gemeenschap vormt. Naast inwoners die volop participeren, verdienen juist mensen die niet of nauwelijks participeren, alle aandacht.

De keuze voor een betrokken en actieve gemeenschap lijkt gemakkelijk, maar is dat allerminst.

Voor deze ambitie stellen we de volgende concrete doelen:

- Toename kwaliteit sociale netwerk burgers
- Verbeteren burgerparticipatie en politieke participatie
- Verbeteren maatschappelijke positie minima
- Vergroten arbeidsparticipatie uitkeringsgerechtigden
- Verbeteren maatschappelijke positie nieuwkomers en oudkomers.

Ruimte voor ontmoeting en ontspanning

Vanuit onze visie op mensen in Apeldoorn – de stad en de dorpen – vinden we het belangrijk dat mensen elkaar kunnen ontmoeten. Ontmoeting is immers een waarborg voor betrokkenheid.

Onze ambitie kent twee elementen. Fysiek ruimte bieden aan speelplaatsen, sportvelden, groen en ontmoetingsaccommodaties. Daarnaast mensen stimuleren om iets te ondernemen met elkaar.

Als we denken aan 2020, dan zien we ontmoetingscentra in de wijken en dorpen voor ons, die commerciële en publieke diensten aanbieden. Het hoeven geen grote gebouwen te zijn. We zien liever een fijnmazig netwerk van voorzieningen die op loopafstand van elkaar te vinden zijn. Zo kun je nadat je de kinderen naar de kinderopvang hebt gebracht, je was even afgeven bij het huishoudelijke bedrijf. Dit bedrijf hangt de overhemden weer netjes gestreken bij je in de kast en zet de elektronisch bestelde boodschappen in de koelkast.

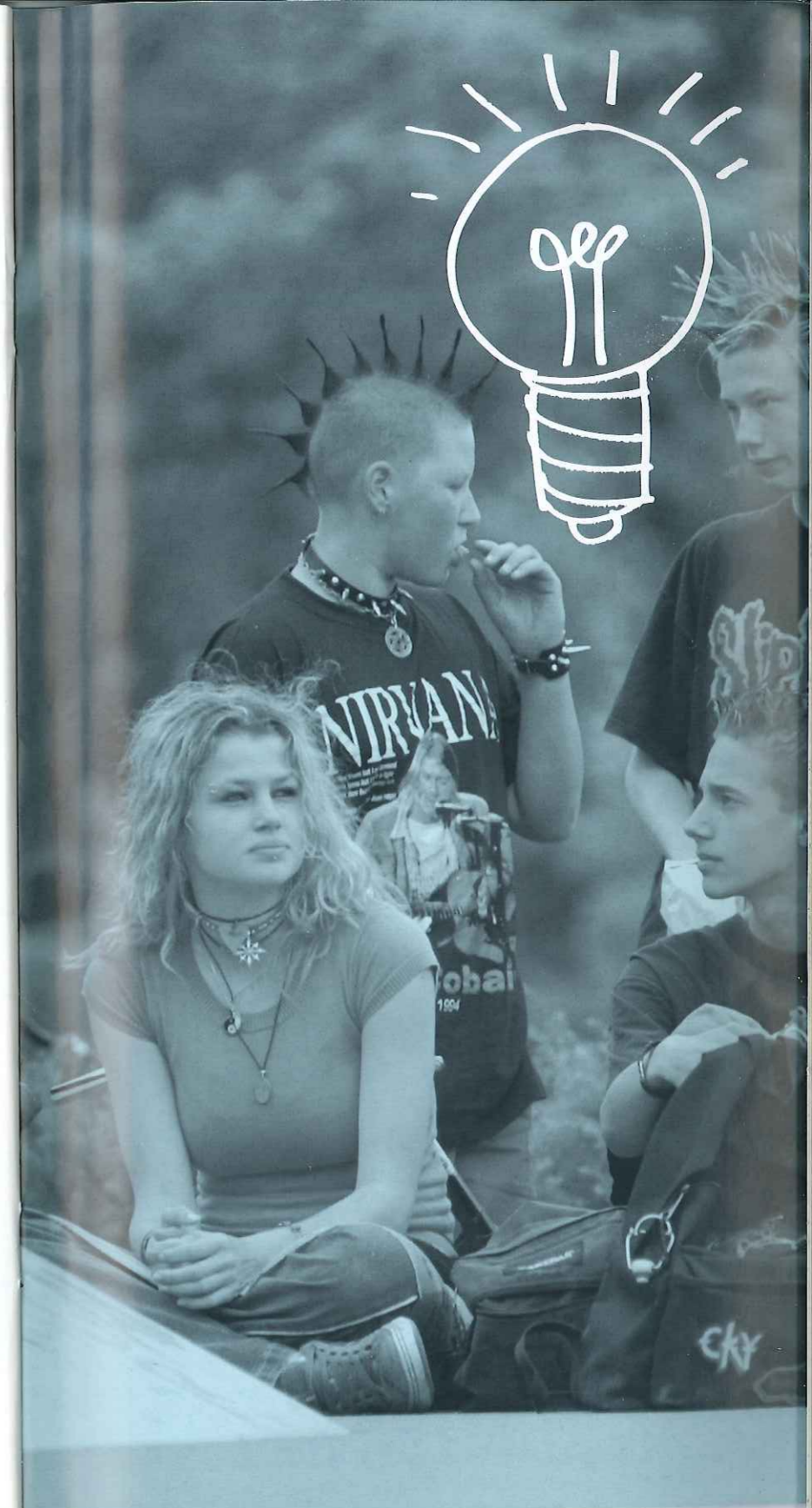
We moeten slim zijn als we mensen willen verleiden iets gezamenlijks te doen. Tijd wordt immers steeds schaarser. Vrije tijd wordt steeds belangrijker, vooral de kwalitatieve invulling ervan.

De jachtige yup zien we bijvoorbeeld niet of nauwelijks in de buurt of de wijk. Die organiseert zijn ontspanning het liefst rond zijn werk en regelt zijn boodschappen etcetera op individuele wijze. Anders is dat voor drukbezette gezinnen. Die zijn meer gebonden aan hun buurt, simpelweg omdat de school daar gesitueerd is. We willen zorgen dat die school méér te bieden heeft dan alleen onderwijs.

In de stedelijke omgeving is de voorzieningendichtheid hoger en gespecialiseerder dan in de dorpen. Juist hier komt het aan op slimme verbanden leggen tussen publieke en private bezigheden en vrijwillige en professionele georganiseerde activiteiten.

Voor deze ambitie stellen we de volgende concrete doelen:

- Toename deelname burgers aan buurtactiviteiten/-voorzieningen, vrijwilligerswerk en levensbeschouwelijke organisaties en geloofsgemeenschappen
- Versterken multiculturele samenleving
- Toename sportparticipatie
- Toename cultuurparticipatie.

Onze betrokken en actieve gemeenschap staat onder druk.

Onze betrokken en actieve gemeenschap staat onder druk. Dat komt door verschillende trends, zoals individualisering en multiculturalisering. Dat komt ook door veranderingen binnen Apeldoorn zoals de bevolkingsgroei.

Een betrokken gemeenschap is geen vaststaand gegeven. Betrokkenheid veronderstelt openheid naar elkaar toe. Een waarde die bedreigd wordt door onveiligheid, criminaliteit en normoverschrijdend gedrag.

Een actieve gemeenschap veronderstelt dat zoveel mogelijk mensen 'meedoen' en een bijdrage leveren aan de samenleving. Daar ligt het fundament voor betrokkenheid.

Teveel uitvallers en mensen die aan de zijlijn staan, ondermijnen het gevoel dat je met elkaar één gemeenschap vormt. Naast inwoners die volop participeren, verdienen juist mensen die niet of nauwelijks participeren, alle aandacht.

De keuze voor een betrokken en actieve gemeenschap lijkt gemakkelijk, maar is dat allerminst.

Voor deze ambitie stellen we de volgende concrete doelen:

- Toename kwaliteit sociale netwerk burgers
- Verbeteren burgerparticipatie en politieke participatie
- Verbeteren maatschappelijke positie minima
- Vergroten arbeidsparticipatie uitkeringsgerechtigden
- Verbeteren maatschappelijke positie nieuwkomers en oudkomers.

Ruimte voor ontmoeting en ontspanning

Vanuit onze visie op mensen in Apeldoorn – de stad en de dorpen – vinden we het belangrijk dat mensen elkaar kunnen ontmoeten. Ontmoeting is immers een waarborg voor betrokkenheid.

Onze ambitie kent twee elementen. Fysiek ruimte bieden aan speelplaatsen, sportvelden, groen en ontmoetingsaccommodaties. Daarnaast mensen stimuleren om iets te ondernemen met elkaar.

Als we denken aan 2020, dan zien we ontmoetingscentra in de wijken en dorpen voor ons, die commerciële en publieke diensten aanbieden. Het hoeven geen grote gebouwen te zijn. We zien liever een fijnmazig netwerk van voorzieningen die op loopafstand van elkaar te vinden zijn. Zo kun je nadat je de kinderen naar de kinderopvang hebt gebracht, je was even afgeven bij het huishoudelijke bedrijf. Dit bedrijf hangt de overhemden weer netjes gestreken bij je in de kast en zet de elektronisch bestelde boodschappen in de koelkast.

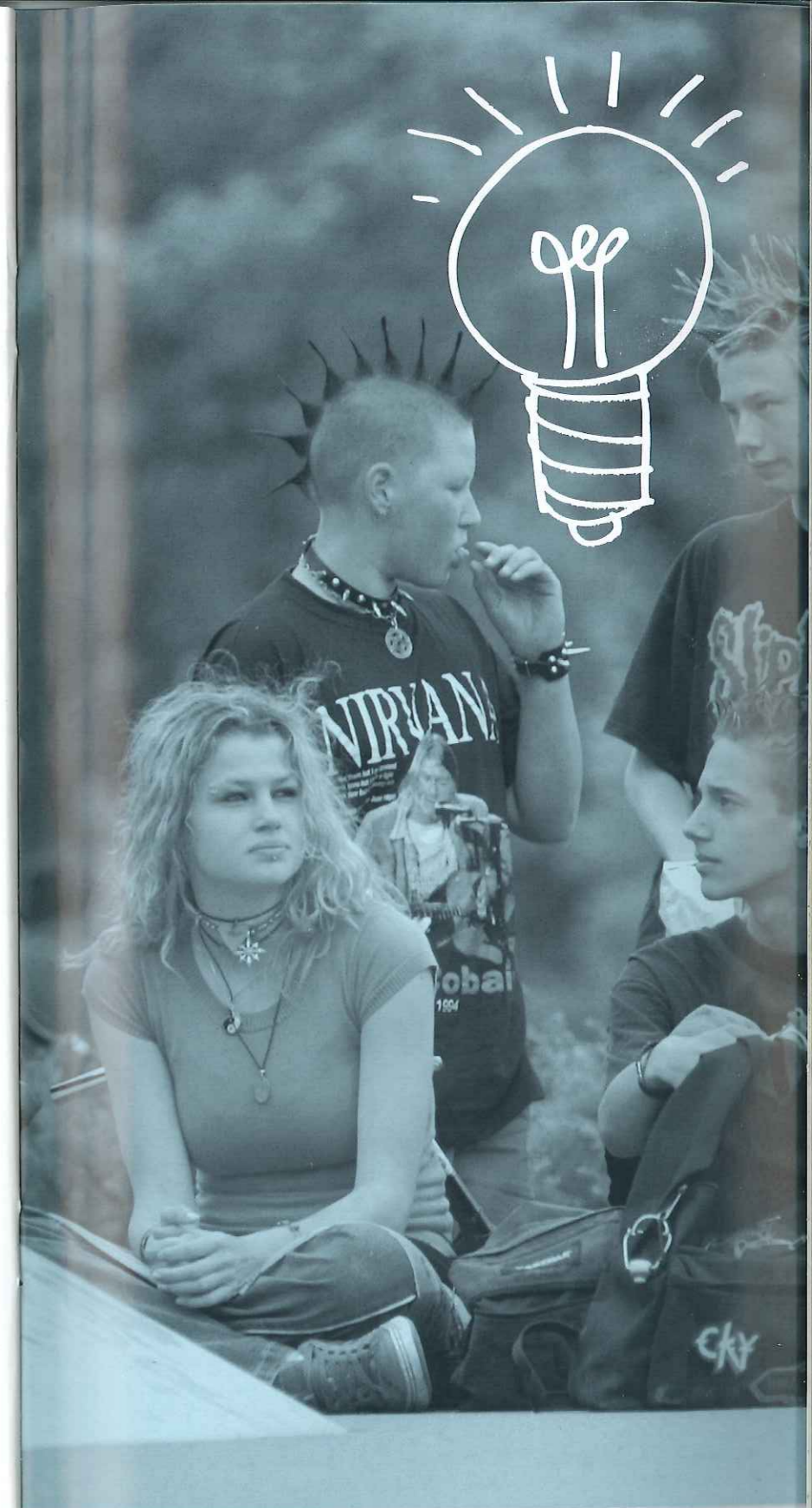
We moeten slim zijn als we mensen willen verleiden iets gezamenlijks te doen. Tijd wordt immers steeds schaarser. Vrije tijd wordt steeds belangrijker, vooral de kwalitatieve invulling ervan.

De jachtige yup zien we bijvoorbeeld niet of nauwelijks in de buurt of de wijk. Die organiseert zijn ontspanning het liefst rond zijn werk en regelt zijn boodschappen etcetera op individuele wijze. Anders is dat voor drukbezette gezinnen. Die zijn meer gebonden aan hun buurt, simpelweg omdat de school daar gesitueerd is. We willen zorgen dat die school méér te bieden heeft dan alleen onderwijs.

In de stedelijke omgeving is de voorzieningendichtheid hoger en gespecialiseerder dan in de dorpen. Juist hier komt het aan op slimme verbanden leggen tussen publieke en private bezigheden en vrijwillige en professionele georganiseerde activiteiten.

Voor deze ambitie stellen we de volgende concrete doelen:

- Toename deelname burgers aan buurtactiviteiten/voorzieningen, vrijwilligerswerk en levensbeschouwelijke organisaties en geloofsgemeenschappen
- Versterken multiculturele samenleving
- Toename sportparticipatie
- Toename cultuurparticipatie.

Zorg voor kwetsbare groepen

Deze sociale visie gaat niet alleen over zondagskinderen, maar juist ook over mensen die 'door de bodem zakken'. Het gaat bijvoorbeeld om mensen met een ernstige verslavingsproblematiek, jongeren die nauwelijks te handhaven zijn, vrouwen die thuis onvluchten, Apeldoorners die door uiteenlopende oorzaken niet uit de voeten kunnen met een 'normaal' leven en de straat prevaleren boven een huis. Mensen kunnen ook tijdelijk uitvallen door gebrek aan geld of vaardigheden en zo de aansluiting missen. Het gaat, ten slotte, ook om mensen die niet beschikken over een sociaal netwerk en in een sociaal isolement verkeren.

Naast deze 'probleemgroepen' onderscheiden we mensen die zorg nodig hebben. Soms is dat voor kortere duur en gaat het om 'lichte' zorg, soms hebben mensen intensievere zorg nodig voor een langere tijd. Deze mensen willen keuzevrijheid, eigen budgetten en tegelijkertijd steun, een vangnet en concrete oplossingen.

Met deze ambitie spreken we uit dat we een bijzondere verantwoordelijkheid hebben voor die mensen die het zelf niet redden. Als de gemeenschap niet in staat is om deze mensen op te vangen, is ingrijpen van de overheid noodzakelijk. Ons doel is dat de kwetsbare en zorgafhankelijke mensen als volwaardige burgers in de samenleving worden opgenomen. Dit betekent dat deze groeiende groep zo lang mogelijk zelfstandig woont in een geschikte woning, dat zij meedenkt en meedoet in de wijk, en dat zij wanneer dat nodig is informatie, ondersteuning, zorg en dienstverlening kan ontvangen. Wij moeten onze wijken daarop inrichten.

Voor deze ambitie stellen we concreet de volgende doelen:

- Toename toegankelijkheid, kwantiteit, kwaliteit eerstelijnszorg en zorgvoorzieningen
- Bevorderen zelfredzaamheid en zelfstandig wonen van mensen die zorg nodig hebben

- Afname taalachterstand doelgroep leerlingen in het onderwijs
- Afname van onderwijsachterstanden en maximaliseren van onderwijskansen
- Verbeteren hulp aan slachtoffers
- Preventie en vermindering dak- en thuislozen en bijzondere risicogroepen
- Preventie voortijdig schoolverlaten
- Verbeteren van de algehele gezondheidstoestand.

De vereniging en straat aan zet

Dé Apeldoornse bestaat niet. Apeldoorners vormen een gevarieerde groep mensen. Temidden van alle verschillen tussen mensen, is het belangrijk te benadrukken wat we met elkaar gemeen hebben. Contact met elkaar ontstaat veelal op het kleinste schaalniveau. Zo leren we mensen kennen via onze kinderen die met vriendjes spelen. We ontmoeten onze buren, of we leren mensen kennen op onze sportvereniging.

Apeldoorn wordt gemaakt op straatniveau en in verenigingen. Daar ontmoeten we elkaar, raken we betrokken en ontstaat wederzijds respect. Op dit 'kleine' schaalniveau zijn verschillen overbrugbaar en is het mogelijk om, vaak heel pragmatisch, aan de slag te gaan met 'grote' thema's als veiligheid, normen en waarden en integratie.

Wij willen ruimte bieden voor eigen initiatief en zeggenschap en vrijwilligers en verenigingen stimuleren en ondersteunen.

Niet de onmogelijkheden maar de mogelijkheden van mensen staan centraal. Dit uitgangspunt vraagt om ruimte voor eigen initiatief. Mensen kunnen veel en verrassen daarmee vaak hun omgeving maar niet zelden ook zichzelf. Het zelfsturende vermogen van mensen en van groepen mensen kan vergroot worden door ze daadwerkelijk meer zeggenschap te geven over inzet van budgetten en menskracht. De 'vereniging en straat aan zet' betekent dan ook daadwerkelijk dat de kwaliteit van de woon-omgeving, het beheer, de sociale voorzieningen en de veiligheid speerpunten van beleid zijn. Als

**We moeten slim zijn
als we mensen
willen verleiden iets
gezamenlijks te doen.**

Apeldoorn
wordt
gemaakt
op straatniveau
en in
de verenigingen.

mensen zich prettig voelen in hun straat en buurt, dan versterkt dit de betrokkenheid. Bovendien is de kans op verloedering van een straat of buurt minder groot. Andersom geldt dat vervuiling en verloedering betrokkenheid ondermijnen. Een actieve betrokken gemeenschap functioneert alleen binnen de randvoorwaarden van goed beheer en kwaliteit van de woonomgeving. Op straat-, buurt- en wijkniveau moeten wij het sociale, ruimtelijke en economische beleid van Apeldoorn integraal en tastbaar neerzetten.

Het maatschappelijk belang van vrijwilligers en verenigingen is erg groot, juist omdat zij zonder overheidsbemoeienis zijn georganiseerd. Verenigingen vormen als het ware 'ontmoetingsplaatsen' voor individuele mensen. Iets om te koesteren. De gemeente moet zich hier verantwoordelijk opstellen zonder verantwoordelijk te zijn voor bijvoorbeeld het voortbestaan of opheffen van een vereniging. Kernwoorden om de stevige fundamenten van verenigingen en vrijwilligersorganisaties te behouden zijn stimuleren en faciliteren.

Voor deze ambitie stellen we de volgende concrete doelen:

- Verbeteren van de (verkeers)veiligheidsbeleving
- Afname (jeugd)criminaliteit
- Toename sociale leefbaarheid in wijken en voor kwetsbare groepen
- Verbeteren woonsituatie jongeren en kwetsbare groepen.

Een betrouwbare overheid die zorgdraagt voor goede dienstverlening

Als overheid verwachten wij iets van mensen in hun rol als burger. We verwachten bijvoorbeeld dat mensen – oud, jong, allochtoon en autochtoon – elkaar respectvol behandelen. We verwachten ook dat mensen zich bewust zijn van het feit dat ze niet alleen op de wereld zijn maar dat ze deel uit maken van hechte sociale netwerken. Dat individuele

belangen soms moeten wijken voor collectieve belangen.

Andersom mogen burgers van de overheid verwachten dat deze een betrouwbare partner is: geloofwaardig en consistent. Zo mogen burgers bijvoorbeeld verwachten dat de gemeente een betrouwbare dienstverlener is als zij een paspoort komen verlengen of een uitkering moeten aanvragen.

Wij zijn een gemeente met een gezicht en zijn fysiek en digitaal bereikbaar. Wij werken vraaggericht, transparant en controleerbaar.

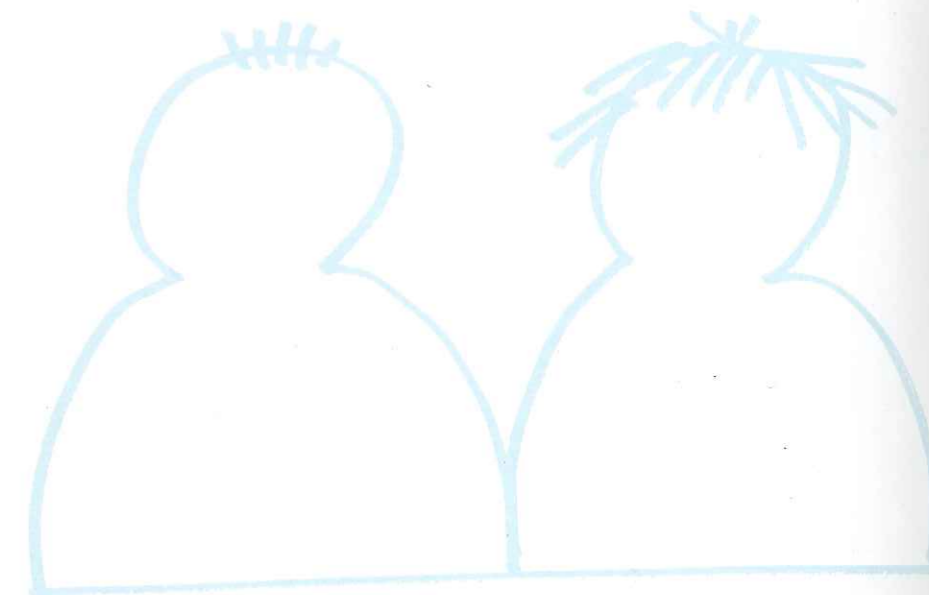
Dit past ook in onze manier van werken als het gaat om het sociale beleid. Lange termijn visies zijn bepalend voor de strategische opgaven voor de kortere termijn, waarbij we steeds opnieuw kijken naar resultaten en bepalen of we op koers liggen en het juiste doen.

Een moderne overheid weet zich gezegend met mondige zelfstandige burgers. Bescheidenheid over het eigen interventievermogen is dus op zijn plaats, zonder daarmee aan dadendrang in te boeten. We moeten een balans vinden tussen sturen en loslaten. In de opzet en uitvoering van ons beleid is het uitgangspunt dat de burger het zelf doet en kan. Daarbij krijgt hij ondersteuning of stimulans van de maatschappelijke organisaties in Apeldoorn. Naast een stimulerend en faciliterend algemeen sociaal beleid staat Apeldoorn voor een sturend en actief achterstandsbeleid. Kernbegrippen in die benadering zijn het snel, adequaat en soms onorthodox signaleren en aanpakken van achterstand, nood en 'samenlevingsproblemen'. Dit is de term voor fricties die tussen (groepen) burgers kunnen optreden.

In het sociale beleid vervult de overheid meestal de rol van financier of subsidiegever. We controleren de besteding van subsidies goed en monitoren constant de effecten van beleid en de bestede gelden.

Voor deze ambitie stellen we de volgende concrete doelen:

- Verbeteren van de dienstverlening aan de klant (één duidelijk aanspreekpunt voor de klant, verkorting doorlooptijden, minder doorverwijzingen, betere bereikbaarheid van de organisatie)
- Verbeteren van het administratieve proces van een subsidieaanvraag, -toekenning en -verlening
- Verbeteren van effectmeting en monitoring.

Dé Apeldoorner
bestaat niet.
Apeldoorners
vormen een
gevarieerde groep
mensen.

5 Aan de slag

Op basis van de analyses in hoofdstuk 2 en 3 hebben we in hoofdstuk 4 de ambities voor het sociaal beleid op lange termijn gekozen. Deze ambities zijn vertaald in doelen. Deze doelen gaan we nu vertalen in vier actieprogramma's voor de periode 2005 - 2009. We hebben de volgende keuze gemaakt:

1. Alle jeugd telt
2. Meedoen
3. Vermaatschappelijking
4. Complete wijken → Ruimte voor ontmoeting
Straat aan zet

De keuze voor deze programma's komt voort uit onze constatering dat de betrokkenheid in Apeldoorn de komende periode vooral gerealiseerd moet worden op straat, buurt- en wijkniveau. Daar zullen we met nieuwe werkwijzen, experimenten en buurt/wijkgerichte programma's betrokkenheid, contact, veiligheid, leefbaarheid en fatsoen moeten waarborgen. Een actief Apeldoorn vraagt, gelet op de conjuncturele veranderingen, verharding van sociale problematiek en de vermaatschappelijking om een stevig sturend stedelijk sociaal beleid.

Deze vier actieprogramma's krijgen een plaats in het Meerjaren Ontwikkelings Programma 2005 - 2009. In dat meerjaren ontwikkelingsprogramma wordt het integrale programma 'Complete wijken' opgenomen, waarin fysieke, economische en sociale ambities zijn benoemd. Het schaalniveau van de wijk leent zich goed voor een volstrekt integrale werkwijze. Sociale samenhang en betrokkenheid, fysiek beheer en kwaliteit van de woningen en woonomgeving, zijn op buurt- en wijkniveau communicerende vaten. De sociale actieprogramma's 'Ruimte voor ontmoeting' en 'Straat aan zet' vormen mede het programma 'Complete wijken'.

Om voortdurend een vinger aan de pols te houden

hebben wij een sociale monitor ontwikkeld. Zo checken we of we op koers liggen. De nulmeting van de sociale monitor verschijnt in het tweede kwartaal van 2004. Daarna volgt jaarlijks een beknopt vervolg in de Apeldoorn monitor en eens in de twee jaar verschijnt de sociale monitor als zelfstandig product. Dit betekent we in 2006 en 2008 respectievelijk de 1- en 2-puntsmeting presenteren. Op grond van de uitkomsten beoordelen we samen met onze sociale partners en uitvoerders van het sociale beleid, of we op de goede weg zijn en waar we kunnen bijstellen.

Alle jeugd telt

Onze aandacht gaat uit naar alle kinderen en jeugdigen. Het beleid is daarom vooral gericht op preventie en het vormgeven van ontmoetings- en ontspanningsmogelijkheden voor kinderen en jeugdigen.

Ouders en opvoeders zijn primair verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen. Dit is uitgangspunt van dit jeugdbeleid. Naast jeugdparticipatie is ook ouderparticipatie speerpunt in het jeugdbeleid.

Integraal jeugdbeleid zien we als verantwoordelijkheid van véle partners, ook van de provincie in haar rol als financier van de jeugdhulpverlening. Binnen het integrale jeugdbeleid is de gemeente primair verantwoordelijk voor preventie.

Onze zorg gaat vooral uit naar die kinderen en jongeren die uitvallen of een reëel risico lopen om uit te vallen. Een groot aantal instellingen heeft een aanbod voor deze groepen. De gemeentelijke bemoeienis richt zich vooral op het verbinden van die instellingen in signaleringsnetwerken.

Meedoen

Een betrokken samenleving veronderstelt dat mensen bereid zijn en in staat zijn om te participeren in die samenleving. Het sleutelwoord is dan ook 'participatie'.

We voorzien nieuwe groepen uitvallers.

Ouders en opvoeders
zijn primair
verantwoordelijk
voor de opvoeding
van hun kinderen.

**We voorzien
nieuwe groepen
uitvallers.**

In de eerste plaats jeugdigen in de leeftijd 16 tot 25 jaar. De groep met meervoudige problemen – bijvoorbeeld mensen die verslaafd zijn én schulden hebben én werkloos zijn – neemt toe. Zeker voor deze groep is een integraal hulpaanbod noodzakelijk. Zowel jeugdbeleid als activeringsbeleid en dienstverleningsbeleid, spelen daarbij dus een rol. Ook de groep mensen met ernstige schulden zal, mede door de gewijzigde conjunctuur, groeien. Voor deze mensen bieden we een vangnet (of een springplank).

Ouderen, en vooral alleenstaande ouderen, verkeren vaker in een sociaal isolement. Bovendien vragen zij meer zorg en hebben minder financiële middelen tot hun beschikking.

Onze hulp aan deze groepen zal niet alleen stedelijk plaatsvinden maar ook integraal en op wijkniveau. Vooral de koppeling tussen ons sociale beleid en het woonbeleid is hierbij belangrijk.

Vermaatschappelijking

Het sociale beleid richt zich op die zaken waar we ook echt wat aan kunnen doen. Daarom kiezen we twee speerpunten: de vermaatschappelijking van de zorg en de toegankelijkheid van de eerstelijnszorg. Dit zijn de huisarts, tandarts, apotheek, fysiotherapeut en Thuiszorg.

Vermaatschappelijking van de zorg betekent dat er steeds minder instellingen komen waar mensen die zorg nodig hebben wonen en verzorgd worden. Integratie is het sleutelwoord. Zorgbehoevenden worden zo lang mogelijk in hun eigen buurt opgevangen. Dat geldt ook voor mensen met psychische problemen.

Daarvoor moeten Apeldoornse buurten en wijken wel over voldoende woningen beschikken voor deze doelgroepen. Deze woningen staan in de buurt van 24-uurs zorgvoorzieningen, zodat zorg aan huis geleverd kan worden. Sociale netwerken, dagbestedingactiviteiten en hand en spandiensten zijn daarnaast essentiële ondersteuningselementen die het burgers mogelijk maken deel uit te maken van de wijk en te participeren in de buurt.

Complete wijken: ruimte voor ontmoeting

Apeldoorn heeft de afgelopen vier jaar fors geïnvesteerd in haar sterke, stedelijke, profiel, zowel op sportief als cultureel vlak. In de periode 2005 - 2009 investeren we fors in het stevige fundament van Apeldoorn.

We verleggen onze stedelijke focus nu naar een meer wijkgerichte aanpak en van instellingsgericht worden we meer persoonsgericht. Lag de focus de laatste jaren vooral op 'bouwen', nu richten we ons meer op het inhoudelijke activiteitenaanbod. Dat betekent niet dat de 'stenen' helemaal uit beeld zijn. Sociaal beleid vertaalt zich ruimtelijk in maatschappelijke voorzieningen en ook in speel- en verblijfsruimtes op straat en in parken. Zeker wat betreft voorzieningen in dorpen en wijken kunnen we nog een slag maken. We geven geen garantie dat elke buurt een winkelcentrum of een sporthal krijgt. Wel staan we voor wijkcentra met kwaliteit. Dit betekent dat er een breed scala aan commerciële en niet-commerciële functies is te vinden. Van supermarkt en bibliotheek tot bank, ontmoetingscentrum, apotheek en kapsalon. De wijkcentra zijn aantrekkelijk en goed bereikbaar, zijn architectonisch van goede kwaliteit, veilig en hebben uitstraling. De (wijk)voorzieningen vormen een speerpunt in het sociale beleid voor de middellange termijn.

Mensen hebben behoefte aan kleinschaligheid en geborgenheid. Daarom ontwerpen we naast sterke wijkcentra ook een fijnmazig netwerk van kleine ontmoetingsruimten op buurtniveau. Scholen kunnen deze functie vervullen, als brede buurtscholen. In 2020 is de buurtschool geen uitzondering meer, maar heel gewoon in het Apeldoornse. Zeker in de dorpen krijgt de buurtschool zo ook een belangrijke rol als ontmoetingscentrum en dienstlocatie.

Apeldoorn kiest voor een duurzame voorzieningsstructuur. Dit betekent dat de huidige voorzieningsstructuur aangepast wordt op drie ontwikkelingen: groei van de bevolking, het ouder worden van de

bevolking en de schaalvergrotingstendens. Vooral die laatste ontwikkeling heeft veel invloed op de voorzieningsstructuur in buurten en dorpen. Een haalbaar offensief is noodzakelijk.

Complete wijken: straat aan zet

Betrokkenheid zien we als motor voor een leefbare, veilige en kansrijke Apeldoornse samenleving. We moeten een nieuwe balans vinden tussen individualisering en publieke verantwoordelijkheid. Betrokkenheid van mensen bij hun directe leefomgeving bepaalt vaak de sfeer in een straat, buurt, wijk en dorp. Uit de leefbaarheidsenquête van de gemeente Apeldoorn blijkt dat betrokkenheid, veiligheid en vertrouwen elkaar versterken. Naarmate de anonimiteit in een buurt groter wordt, nemen gevoelens van onveiligheid toe. Leefbaarheid in buurten, wijken en dorpen wordt bepaald door de unieke mix aan voorzieningen, mate van onderhoud (schoon, heel en veilig) en de aanwezigheid van sociale relaties.

De bewoner aan de Arnhemseweg ervaart zijn probleem niet als een louter sociaal, economisch of fysieke aangelegenheid. Hij ervaart een probleem, wil het oplossen en daarin niet gehinderd worden door ambtelijke schotten. De gemeente heeft al een begin gemaakt met het vergroten van de invloed van mensen op de leefbaarheid in hun eigen omgeving. Dit doen we door middel van de wijkbudgetten die bewoners jaarlijks kunnen besteden aan openbare ruimte en groen. We gaan een nieuwe slag maken. Het is tijd om verantwoordelijkheden en zeggenschap van individuele burgers te vergroten en – zeker op wijkniveau – anders te organiseren. Alleen zijn we er niet uit hoe je dit exact moet doen. Daarom benutten we de periode 2005 - 2009 om op velerlei terreinen te experimenteren. Samenhang versterk je door minder te gedogen dus strenger op te treden en gelijktijdig mensen meer stimuleren te onderhandelen over het gedrag wat ze wenselijk vinden. Zo ontstaat draagvlak. Zo zorg je ervoor dat waarden en normen een continu proces in de samenleving zijn.

Speerpunten in het programma Straat aan zet zijn: integrale wijkaanpak (sociale, economische, ruimtelijke krachten bundelen), experimenteren met nieuwe vormen van zeggenschap en burgerparticipatie en experimenteren met een wijkgerichte invulling van sociaal beleid.

Met dit programma kiezen we voor een meer wijkgericht sociaal beleid. Beleid wordt stedelijk gevormd. Bij de vorming van dat beleid moet rekening gehouden worden met differentiatie per wijk. Wijkbewoners en maatschappelijke organisaties die werkzaam zijn in de wijk moeten een grotere stem krijgen in de vertaalslag van het stedelijke sociale beleid naar hun wijk. Zij staan voor het sociaal beheer in de wijk.

Colofon

Uitgave Dienst Samenleving
Afdeling Beleid
Gemeente Apeldoorn
Postbus 9033
7300 ES Apeldoorn

Informatie Dienst Samenleving
T (055) 580 21 06
F (055) 580 11 69

Fotografie Gert van de Kamp
Roel Veenhuizen
Gemeente Apeldoorn

Vormgeving Vormvisie BNO Apeldoorn

Druk Felua-Groep, Apeldoorn